

TERUGBLIK OP 2020

Het jaar van herinrichting en corona

De publieksruimten van het HCL werden dit jaar volledig heringericht met als resultaat twee keer zoveel tentoonstellingsruimte, verplaatsing van het auditorium en een nieuwe studiezaal. De geplande bouwactiviteiten vanaf half maart vielen samen met het stilleggen van het openbare leven vanwege corona. Het virus heeft ook voor het HCL de nodige gevolgen gehad. Maar ondanks deze beperkingen was er ook veel wél mogelijk. In kleine kring kon toch worden stil gestaan bij bepaalde jubilea en herdenkingen. Medewerkers en vrijwilligers werkten (thuis) door aan het digitaliseren en verder toegankelijk maken van de collecties. En half juli gingen de nieuwe tentoonstellingen open voor publiek, nadat eerder de vernieuwde studiezaal al was opengesteld.

De vaste expositie *Verhalen van Leeuwarden* werd helemaal vernieuwd. De schatkamer werd ingericht als *War Room* van Willem Lodewijk ter gelegenheid van het Willem Lodewijk Jaar. De andere tijdelijke tentoonstellingen waren *200 jaar stadspark van alle Leeuwarders*, ter ere van tweehonderd jaar opening van de Prinsentuin en *That's me in the corner* van fotograaf Dineke Kaal.

De bezoekerscijfers bleven dit jaar vanzelfsprekend achter bij vorig jaar, maar ondanks de coronamaatregelen wisten toch duizenden het HCL en de 'dependances' te vinden. Het HCL telde ongeveer 6.000 bezoekers; merendeels aan de tentoonstellingen. Naar de Oldehove kwamen dit jaar ruim 7.500 bezoekers. Het Pier Pander Museum telde er een kleine vijfhonderd. De online dienstverlening bleef op peil. Het HCL was extra actief op social media en zijn er bijna twee keer zoveel verzoeken om inlichtingen via email afgehandeld dan een jaar eerder. Aan de meeste publicaties over Leeuwarden is op de een of andere wijze meegewerkt.

Er stonden begin 2020 nog tal van educatieve activiteiten en projecten in de planning, maar als gevolg

van het coronavirus moest veel geannuleerd of uitgesteld worden. Het programma over Willem Lodewijk werd naar scholen gebracht. Met digitale stadswandelingen en doe-pakketten konden kinderen zelf op ontdekkingsreis door de stad en door het HCL.

Stadswandelingen konden het grootste deel van het jaar wel door gaan, zei het met iets kleinere groepen. Bovendien werd er meege- werkt aan enkele fietstochten. Er is circa 130 keer gewandeld met een HCL-gids (inclusief onderwijsgroepen), waarvan ongeveer 100 groepen in of bij het HCL startten.

Voor 2021 staat er weer veel moois gepland. Een aantal lezingen en andere activiteiten uit 2020, zijn doorgeschoven. Voor de *War Room* worden veel school- groepen verwacht. De manifestatie rond 200 jaar Prinsentuin loopt nog tot september. In de zomer worden de Friese Nassaus extra belicht. In de loop van 2021 komt in het HCL een tentoonstelling gewijd aan de gevolgen van corona. Er wordt gewerkt aan nieuwe wandel- en fietsroutes in boek- of brochurevorm. Er komt een vernieuwde website. Ook zal in het voorjaar een nieuwe directeur aantreden, als opvolger van Geart de Vries (die 65 wordt).

15 Januari – Selectie oorlogsfoto's

Het HCL participeert in het landelijke project *De Tweede Wereldoorlog in honderd foto's*. Bij de gekozen foto's zit ook een foto uit de collectie van het HCL. Deze wordt tevens voor het bijbehorende fotoboek gebruikt en is te zien in het Fries Museum op de tentoonstelling *Oog in oog met de oorlog*.

9 Februari – Eva en Bram Beem

Germa Greving, directeur van museum Het Pakhuis in Ermelo, houdt in de oude Eekhoffzaal een lezing over de Joodse kinderen Eva en Bram Beem, die tijdens de Tweede Wereldoorlog in Ermelo waren ondergedoken en later in Auschwitz zijn vergast. In Ermelo is met medewerking van het HCL een tentoonstelling ingericht, waarin de brieven van Eva en Bram aan hun ouders in Leeuwarden centraal staan. In november en december wordt een

onderzoeksproject over Joodse oorlogs- slachtoffers aangeboden aan leerlingen van het Christelijk Gymnasium.

14 Februari – Presentatie DNA-kunstwerk

In het Culturele Hoofdstad-jaar zijn een kleine 17.000 reageerbuisjes verzameld die bewoners van Leeuwarden en bezoekers hebben gevuld met hun 'DNA': iets persoon- lijks dat het verhaal vertelt van hun binding met de stad en gemeente. Het project werd bedacht door kunstenaar Hein de Graaf met het HCL als belangrijkste partner. De buisjes zijn verwerkt in een kunstwerk dat op 14 februari wordt onthuld als afscheidscadeau voor oud-burgemeester Ferd Crone.

23 Februari – Leeuwarders in gesprek

Het HCL bereidt zich in februari voor op de herinrichting en kijkt daarom voor de lezingen en andere bijeenkomsten uit naar alternatieve locaties. Fotograaf en hypnotiseur Joop Fenstra wordt in Zalen Schaaf geïnterviewd door LC-journalist Asing Walthaus. Lezingen op alternatieve locaties zijn er ook op 16 februari in het Auck Petershuys met William Lord en op 7 maart in de kostenrij van de Grote Kerk met Ad Fahner.

6 Juni – Openstelling Pier Pander Museum

Het Pier Pander Museum is sinds april 2020 ook op Instagram te volgen. De informatievoorziening in de Pier Pander Tempel is dit jaar verbeterd; binnen is de informatie uitgebreid en nu ook raadpleegbaar in Engels en Duits. Buiten de tempel komt een informatiebord.

11 Juli – Herinrichting gereed

Op 11 juli opent het HCL stilzwijgend de deuren van de nieuwe expositieruimten. De grootste ruimte is ingericht voor de nieuwe vaste presentatie *Verhalen van Leeuwarden*. Aan de hand van negen thema's wordt de bezoeker meegenomen in de rijke lokale historie, van de vroegste sporen tot aan de ontwikkeling van Leeuwarden als moderne stad omringd door dorpen. Ook is er een *experience* waarin wordt teruggeblikt op

LF Culturele Hoofdstad 2018. In de serre heeft de Portretgalerij met bekende Leeuwarders een plaats gekregen.

14 Juli – De War Room open voor publiek

Deze nieuwe expositie, die in de schat- kamer bij de archiefdepots is ingericht, opent op 14 juli voor publiek. Objecten en documenten laten zien wat de militaire verdiensten van de Friese stadhouder waren. Publiekstrekker is een miniatuur van het beleg van Coevorden in 1592 met 350 kleine tinnen soldaatjes, paarden en

kanonnen. Ze zijn stuk voor stuk met de hand zijn beschilderd door vrijwilligers van Spellenvereeniging UCP Leeuwarden. Het HCL biedt nog tot november 2021 onderdak aan deze expositie. Vrijwillige ergoeddocenten verzorgen rondleidingen.

22 Juli – 350 jaar Joodse gemeente

In 2020 is het 350 jaar geleden dat de eerste Joodse begraafplaats in Leeuwarden werd gesticht, vlak naast het huidige HCL-gebouw. Dit is een mooie aanleiding om een heruitgave van het boek *Joden van Leeuwarden: Geschiedenis van een Joods cultuurcentrum* (1974) van Hartog Beem te realiseren. Chaim Caran, beheerder van het Leeuwarder Joods erfgoed in Israël, schreef hiervoor een aanvullend hoofdstuk. De geplande herdenking met boekpresentatie in het HCL kan helaas niet doorgaan. Ook andere boekpresentaties kunnen geen door- gang vinden, zoals die van een stripboek over het Leeuwarder Bieroproer en van de autobiografie van Peter Karstkael.

4 Maart – Start herinrichting

Op 11 maart, net voor de uitbraak van corona, is het informatiecentrum al grotendeels ontmanteld en de vide, waar voorheen het Archeologisch Steunpunt was, is ingekort. Deze zaal wordt ingericht als auditorium voor lezingen en andere bijeenkomsten. De dienstverlening gaat zoveel mogelijk door, zij het op afspraak en in een andere ruimte.

13 Maart – Willem Lodewijk Jaar

In 2020 is het vierhonderd jaar geleden dat de Friese stadhouder Willem Lodewijk van Nassau-Dillenburg (1560-1620) in Leeuwarden overleed. De opening van het Willem Lodewijkjaar staat gepland op 13 maart, maar door het oplopende aantal coronabesmettingen wordt het een bijeenkomst in besloten kring. Het HCL participeert in de jubileumactiviteiten en publiceert een brochure met wandelroute over Willem Lodewijk. Helaas kan maar een deel van de geplande activiteiten doorgaan. De officiële opening van het Willem Lodewijk Jaar vindt uiteindelijk plaats in de Grote Kerk op 11 september.

16 Maart – Aanleggen corona-archief

De lockdown in verband met het corona- virus is vanaf 15 maart een feit en veel activiteiten worden daarom afgelast. De gevolgen voor het openbare leven zijn groot. Het HCL wil informatie hierover veilig stellen en komt met diverse oproepen om materiaal met betrekking tot de

coronamaatregelen en -gevolgen aan het HCL in bewaring te geven. Het HCL laat ook samen met fotograaf Jacob van Essen en de *Leeuwarder Courant* de coronagevolgen in Leeuwarden vastleggen voor documentatie en met het oog op een expositie in de loop van 2021.

23 April – Educatieve nieuwsbrief

Nieuw dit jaar is *De Snuffelkrant van Ridzert Rat*: een digitale nieuwsbrief met allerlei ideeën en opdrachten die de jeugd thuis kan uitvoeren. Ridzert Rat is het icoon geworden van educatieve programma's voor kinderen t/m 12 jaar, die het HCL bezoeken in schoolverband of in vrije tijd. Er worden nieuwe programma's ontwikkeld bij archiefonderzoek, exposities, Oldehove, Pier Pander Museum en stadswandelingen.

23 September – Nieuwe zaal in gebruik

Tijdens de algemene ledenvergadering van het Fries Genootschap geeft Lenneke Berkhout de eerste openbare lezing in het nieuwe auditorium, over haar onderzoek *Hoveniers van Oranje, 1620-1740*. Een lezing van Hanno Brand over Willem Lodewijk wordt op 11 november zonder publiek opgenomen en live gestreamd vanuit het HCL.

30 September – Roodbaard-presentatie

Wethouder Hein de Haan en Roodbaard- deskundige Els van der Laan onthullen de naambordjes van het Roodbaardpad naast het HCL in de Prinsentuin. Met deze presentatie wordt aangesloten bij de manifestatie *200 jaar stadspark van alle Leeuwarders*. In de gelijka- mige expositie in het HCL zijn originele tekeningen van tuinarchitect Roodbaard op- genomen. Het HCL verzorgt ook een brochure met wandelroute over de Prinsentuin.

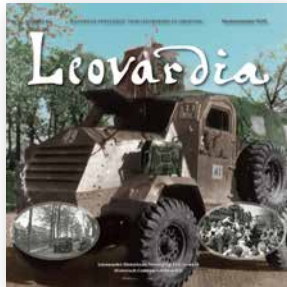

12 Oktober – Willem Lodewijk op school

In aansluiting op het Willem Lodewijk her- denkingsjaar is een Kunstmenu-project over de Friese stadhouder ontwikkeld. Acteurs van Van Ravesteijn Theater & Events spelen op verzoek van het HCL Willem Lodewijk en zijn geliefde Anna van Oranje. Zij laten leerlingen van groep 7-8 door middel van

24 April – Leovardia WOI gepubliceerd

In 2020 verschijnen net als in andere jaren weer drie nummers van het samen met Aed Lewerd uitgegeven tijdschrift *Leovardia*. Hieronder ook een themanummer over de Tweede Wereldoorlog in verband met 75 jaar Bevrijding. De meeste geplande oor- log-gerelateerde activiteiten kunnen helaas geen doorgang vinden.

4 Mei – Collectie Hofstede

Op 4 mei draagt Anton Hofstede een grote verzameling boeken en documentatie over van opticien F.J.A. (Frans) Hofstede inclusief zijn (privé-)filmcollectie. Een van de meest bijzondere aanwinsten voor het archief dit jaar. Verder ontvangt het HCL dit jaar onder andere het archief van de Stichting Bonifatiustoren, dagboeken van een militair in Nederlands-Indië en een archief van de Beleggingsstudieclub 'Duit 44'.

Maarten van Rossem over de Oldehove: Hij heeft ook wel een soort geheimzinnige charme.

15 Mei – Virtuele rondleiding Oldehove

Omdat de Oldehove noodgedwongen dicht is en fysieke wandelingen met groepen enige tijd niet mogelijk zijn, organiseert het HCL een aantal virtuele rondleidingen en wandelingen. Zo geeft torenwachter Jan de Vries een rondleiding door de Oldehove. Daarnaast geven HCL-gidsen veelbezochte virtuele wandelingen via livestream voor de Facebookpagina van LF 2028. In en rond de zomer worden weer fysieke rondleidingen en wandelingen met gids aangeboden. In augustus verschijnt een nieuwe versie van het wandelboekje langs de historische *highlights*.

2 Juni – Studiezaal open voor publiek

Op 2 juni kan de nieuwe studiezaal van het HCL voor het eerst open voor publiek. In de studiezaal wordt vooral bouwhistorisch onderzoek verricht.

storytelling kennismaken met geschiedenis en erfgoed in hun eigen woonomgeving. De geplande bezoeken van de leerlingen aan de *War Room* in het HCL kunnen helaas niet doorgaan, zodat het programma wordt aangepast. De acteurs gaan naar de scholen. In de maanden oktober-november worden zo'n 1.200 leerlingen bezocht.

19 Oktober – Winnaar Eekhoffprijs 2020

Het gemeentebestuur van Leeuwarden besluit op 19 oktober de Wopke Eekhoffprijs 2020 toe te kennen aan Tymen Peverelli uit Amsterdam. Deze vierjaarlijkse prijs, voor de beste bijdrage aan het lokaal historisch onderzoek over de afgelopen jaren, ontvangt Peverelli voor zijn boek *De stad als vaderland. Brugge, Leeuwarden en Maastricht in de eeuw van de natiestaat – 1815-1914*.

6 November – Collectie Douwe Bijlsma

In oktober ontvangt het HCL een schenking van voorwerpen en documenten van fakir, vuurvreter, acrobaat, boeienkoning, goochelaar en parkwachter in de Prinsentuin Douwe Bijlsma (1896-1967) uit handen van een kleinzoon. Douwe Bijlsma werd vooral bekend

als 'Slappe Douwe', maar noemde zichzelf liever 'Kapitein Nero'. Op 6 november komt de lokale omroep naar het HCL om de kleinzoon van Douwe Bijlsma te interviewen.

25 November – Opgraving Camminghaburg

In oktober en november vinden gedurende enkele weken opgravingen plaats op het terrein van de begin negentiende eeuw afgebroken Camminghaburg. Het HCL verstrekt informatie en neemt enkele vondsten op in de vaste expositie.

9 December – 150 jaar reiniging

In 1870 werd de Dienst Gemeentereiniging in Leeuwarden opgericht. Het HCL parti- cipeert in de herdenkingsactiviteiten, die merendeels zijn verschoven naar 2021. Op 9 december is er de onthulling van een poëziesteen op de plek waar lang de reiniging was gevestigd.

HISTORISCH CENTRUM | LEEUWARDEN

Historisch Centrum Leeuwarden (HCL), Groeneweg 1, 8911 EH Leeuwarden tel. 058-233 23 50 www.historischcentrumleeuwarden.nl